

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЧЕТВЪРТА СЕКЦИЯ

ДЕЛО „СТОЯНОВ И ТАБАКОВ срещу БЪЛГАРИЯ“ (№ 2)

(Жалба № 64387/14)

РЕШЕНИЕ

Чл. 6 § 1 (граждански) • Чл. 1 P1 • Справедливо изслушване • Спокойно ползване на притежание • Продължаващо неизпълнение на влязли в сила национални съдебни решения, задължаващи съвета да започне процедура по приватизация за продажба на имоти на жалбоподаватели при преференциални условия, след констатиране на нарушения от Европейския съд през 2013 г. • Отделна ситуация, съдържаща релевантна нова информация, свързана с въпроси, нерешени от това съдебно решение и все още под надзора на Комитета на министрите за неговото изпълнение

СТРАСБУРГ

7 декември 2021 г.

Това решение ще стане окончателно при обстоятелствата, посочени в член 44 § 2 от Конвенцията. Може да подлежи на редакционни промени.

По делото „Стоянов и Табаков срещу България“ (№ 2),

Европейският съд по правата на човека (Четвърта секция), заседаващ като камера в състав:

Тим Ейке, *председател*,
Йонко Грозев,
Фарис Вехабович,
Юлия Антоанела Моток,
Армен Харутюнян,
Габриеле Куцко-Щадмайер,
Ана Мария Гуера Мартинс, *съдии*,

и Илсе Фрайвирт, *заместник-секретар на секция*,

Като взе предвид:

жалбата (№ 64387/14) срещу Република България, подадена в Съда по чл. 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) на 8 септември 2014 г. от двама български граждани, г-н Валери Стоянов Стоянов („първият жалбоподавател“) и Валентин Стоянов Табаков („вторият жалбоподавател“;

решението да уведоми българското правителство („Правителството“) относно жалбата;

становищата на страните;

След обсъждане в закрито заседание на 16 ноември 2021 г.,

Постановява следното решение, прието на тази дата:

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Жалбата се отнася до неизпълнението на влязли в сила национални съдебни решения в полза на жалбоподателите, по силата на които общински съвет е бил задължен да стартира процедура по приватизация за продажба на имот на жалбоподателите при преференциални условия. Тя повдига въпрос по член 6 § 1 от Конвенцията, член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията и член 13 от Конвенцията във връзка с гореспоменатите разпоредби. В по-ранно решение (виж *Стоянов и Табаков срещу България*, № 34130/04, 26 ноември 2013 г., наричано по-долу също „решение на Съда от 2013 г.“), Съдът констатира нарушения на гореспоменатите разпоредби на Конвенцията в подадена жалба от същите жалбоподаватели, по отношение на същата приватизационна процедура.

ФАКТИТЕ

2. Жалбоподателите са родени съответно през 1962 и 1960 г. и живеят в Пазарджик.

3. Правителството се представлява от техния представител г-н В. Обретенков от Министерството на правосъдието.

4. Фактите по делото, представени от страните, могат да бъдат обобщени, както следва.

I. РЕШЕНИЕТО НА СЪДА ОТ 2013 г.

5. През 1996 г. жалбоподателите внасят предложение до Общинския съвет Пазарджик („съветът“) за закупуване на офис, част от къща, която е общинска собственост, по преференциална приватизационна процедура, приложима за наематели на имоти, които са държавна и общинска собственост, предвидена в раздел 35(1) от Закона за приватизацията от 1992 г. (*Закон за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия*). Тъй като съветът не е отговорил, те са завели производство по съдебен контрол. С окончателно решение от 17 февруари 2005 г. съдилищата отменят мълчаливия отказ на съвета за откриване на процедура по приватизация и установяват, че той е длъжен да направи това и да предложи на жалбоподателите да закупят въпросния офис в рамките на двумесечен срок. През юли 2007 г. съветът решава да открие такава процедура и през септември 2007 г. определя жалбоподателите като купувачи и определя условията за покупката, а именно покупната цена. След съдебно оспорване на условията, определени от съвета, с окончателно решение от 8 януари 2010 г. съдилищата отменят решението на съвета от септември 2007 г. в частта му, определяща условията за приватизация. Жалбоподателите неуспешно са преследвали изпълнението на двете окончателни решения в тяхна полза.

6. Съдът установи в своето решение от 2013 г. (виж параграф 1 по-горе), че общинските власти не само не са предприели необходимите стъпки за изпълнение на окончателните решения в полза на жалбоподателите, но са демонстрирали особено нежелание да направят това. По-конкретно, съветът е отменил собствените си решения от 2007 г., които признават правата на жалбоподателите за приватизация по отношение на офиса. След като отмяната на решенията е анулирана в съда, съветът се опита да накара съдилищата да обявят тези решения за нищожни. Въпреки че националните съдилища многократно са постановвявали в полза на жалбоподателите и дори са им присъждали обезщетение, действията на съвета са довели до напълно неоправдано забавяне на изпълнението на окончателните решения, в нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията и член 1 от Протокола № 1 към Конвенцията. Освен това Съдът установи нарушение на член 13 от Конвенцията, във връзка с гореспоменатите разпоредби, поради липсата на ефективно вътрешноправно средство за защита.

7. Комитетът на министрите на Съвета на Европа наблюдава изпълнението на решението на Съда от 2013 г., след като то стана окончателно през февруари 2014 г. От 6 октомври 2021 г. делото е

висящо пред Комисията, която очакваше информация за индивидуалните мерки, приети от властите с оглед изпълнение на националните решения в полза на жалбоподателите.

II. ФАКТИ СЛЕД РЕШЕНИЕТО НА СЪДА ОТ 2013 Г.

8. В три решения, взети съответно на 31 октомври, 25 ноември и 19 декември 2013 г., съветът реши да открие процедура по приватизация на цялата къща, посочена в параграф 5 по-горе, включително офиса, предмет на решението на Съда от 2013 г., и определи условията за тази процедура по Закона за приватизация от 2002 г. (*Закон за приватизация и следприватизационен контрол*).

9. Процедурата по приватизация, открита от съвета в края на 2013 г., очевидно определя условия за допустимост, които дисквалифицират жалбоподавателите от участие. В резултат на съдебни оспорвания от страна на жалбоподателите срещу трите решения на съвета от 2013 г. (виж параграф 8 по-горе), съдилищата отменят тези решения като незаконни. Освен всичко друго, Административен съд Пазарджик постановява в три отделни решения, две от 6 февруари 2014 г. и едно от 18 март 2014 г., че с откриването на изцяло нова процедура по нов закон, съветът е оставил без уважение окончателните съдебни решения, които са в полза на жалбоподателите, въз основа на които съветът е бил задължен да започне процедура по приватизация съгласно Закона за приватизация от 1992 г. (виж параграф 5 по-горе). Върховният административен съд („ВАС“) потвърди тези констатации в окончателни решения от 14 май 2014 г., 4 декември 2014 г. и 28 март 2016 г.

10. Междувременно, на 24 февруари 2014 г., жалбоподателите уведомяват кмета писмено, че на 26 февруари 2014 г. решението на Съда от 2013 г. (виж параграфи 5-7 по-горе) ще стане окончателно. Те посочват, че ако кметът сключи договор за продажба на въпросния имот на трета страна, това би направило невъзможно изпълнението на няколко национални решения, както и решението на Съда от 2013 г. Те призовават кмета да информира съответно съвета. Независимо от горното и след публично обявен конкурс за наддаване, проведен на 17 февруари 2014 г., с решение от 27 февруари 2014 г. съветът определя фирма З. за купувач и възлага на кмета да сключи договор с нея.

11. Съдебно оспорване от страна на жалбоподателите на решението на съвета от 27 февруари 2014 г. (виж параграф 10 по-горе) е отхвърлено с окончателно решение от 28 юли 2014 г. от ВАС, който установява, че жалбоподателите нямат правен интерес да водят производството. ВАС уточнява, че именно решенията на съвета от 2013 г. (виж параграф 8 по-горе), които са открили оспорената приватизационна процедура и са

определили условията за нея, са засегнали законните интереси на жалбоподателите.

12. По отвод, подаден от прокурора, на 14 юли 2014 г. Административен съд Пазарджик отменя решението на съвета от 27 февруари 2014 г. като незаконосъобразно. Съдът постановява, че властите са били задължени, въз основа на окончателното съдебно решение от 17 февруари 2005 г. (виж параграф 5 по-горе), да проведат процедура по приватизация съгласно стария Закон за приватизация от 1992 г., а не нова процедура по Закона за приватизация от 2002 г. ВАС потвърждава заключенията на по-долната инстанция с окончателно решение от 22 април 2015 г.

13. Въпреки това, междувременно къщата (виж параграф 8 по-горе) е била продадена на фирма З., въз основа на договор, сключен на 12 март 2014 г.

14. Впоследствие, през ноември 2016 г. съветът и фирма З. постигат споразумение, с което приемат, че договорът за покупко-продажба на къщата е нищожен, в резултат на съдебните решения за отмяна на всички свързани решения на съвета.

15. На 28 юни 2017 г. кметът уведомява втория жалбоподател, че договорът му за наем, сключен с общината през 1994 г., се прекратява едностранно с едномесечно предизвестие. В отделно писмо от същата дата кметът приканва жалбоподателя доброволно да напусне офисните помещения в срок от седем дни след края на месечното предизвестие за прекратяване на договора.

16. В съдебно производство, заведено от втория жалбоподател през 2017 г., с решение от 22 февруари 2018 г., окончателно на 3 април 2018 г., Пазарджишкият окръжен съд нарежда на съвета да се въздържа от едностранно прекратяване на договора му за наем по отношение на офиса до момента, в който процедурата по приватизация, предмет на окончателните решения от 17 февруари 2005 г. и 8 януари 2010 г. (виж параграф 5 по-горе), бъде завършена. Вторият жалбоподател преди това, през юли 2017 г., неуспешно е водил отделно производство за съдебно разпореждане със същия ефект.

17. Изглежда, че вторият жалбоподател е продължил да използва офиса като помещение за своята адвокатска дейност, въпреки че според него общинските власти в даден момент са прекъснали електричеството и водоснабдяването на къщата. Първият жалбоподател, който е споделял офиса с втория жалбоподател до около 2007 г., се е изнесъл.

18. Освен това и двамата жалбоподатели успешно са завели производства по Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. („ЗОДОВ“), относно неимуществени вреди във връзка с незаконни решения на съвета от ноември и декември 2013 г. (виж параграф 8 по-горе). Съдилищата, разглеждащи исковете за обезщетение, установяват, че тъй като тези решения са били обявени за

незаконосъобразни в съда (виж параграф 9 по-горе) и жалбоподателите са изпитали негативни емоции и разочарование във връзка с тези решения, те са претърпели свързани неимуществени вреди в резултат на това. По-специално, в окончателно решение от 10 октомври 2017 г. ВАС присъжда на първия жалбоподател 500 евро (EUR) във връзка с вреди, които той е претърпял в резултат на решението на съвета от 25 ноември 2013 г. С окончателно решение от 31 май 2018 г. ВАС присъжда на втория жалбоподател 2 500 евро във връзка с вреди, които той е претърпял в резултат на решението на съвета от 19 декември 2013 г. Вредите се отнасят за периода между 2013 г. и 2016 г. При определяне на размера на обезщетението съдилищата, които се произнасят по иска на втория жалбоподател, установяват, че демонстративното нежелание на съвета да действа в съответствие с окончателното национално решение (виж параграф 5 по-горе) е довело до увеличаване на интензивността на страданието на жалбоподателя и са уважили иска му изцяло.

СЪОТВЕТНА ПРАВНА РАМКА

19. Съответните вътрешноправни разпоредби са изложени в *Стоянов и Табаков* (цитирано по-горе, §§ 45-64).

20. Освен това, съгласно раздел 21 от Закона за местното самоуправление и местната администрация („Закон за местното самоуправление“), общинският съвет е компетентен да се разпорежда с общинска собственост и да определя обхвата на съответните правомощия на кмета. Съгласно раздел 23, ал. 4 от Закона за местното самоуправление, съветът може да бъде свикан за гласуване от неговия председател по негова инициатива или по искане за това от една трета от общинските съвети, една пета от общинския електорат, или от областния управител.

ЗАКОНЪТ

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА И НА ЧЛЕН 1 ОТ ПРОТОКОЛ № 1 КЪМ КОНВЕНЦИЯТА

21. Жалбоподателите се оплакват от продължаващата липса на изпълнение на окончателните решения от 17 февруари 2005 г. и 8 януари 2010 г. (виж параграф 5 по-горе), според които общинските власти са задължени да открият процедура по приватизация и да предложат продажба на офис на жалбоподавателите при преференциални условия. Те също така твърдят, че това е в нарушение на решението на Съда от 2013 г. (виж параграфи 5-7 по-горе). Те се позовават на член 6 § 1 и член

1 от Протокол № 1 към Конвенцията, съответните части от който гласят следното:

Член 6 § 1

“При определяне на неговите граждански права и задължения ... всяко лице има право на справедливо ... изслушване ... от [а] ... трибунал ...”

Член 1 от Протокол № 1

“Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накарняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.”

А. Допустимост

1. Доводи от страните

22. Правителството изтъква довода, че жалбата е недопустима по редица точки.

23. Първо, член 6 не е приложим и жалбоподателите не са били жертви на нарушение на Конвенцията, като се има предвид, че не е имало отказ за изпълнение на окончателните решения в полза на жалбоподателите, нито нова намеса в техните права.

24. Второ, жалбата е подадена извън шестмесечния срок след окончателното национално решение.

25. Накрая, жалбата е недопустима поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. По-специално, жалбоподателите не са се опитали да свикат общинския съвет в съответствие със Закона за местното самоуправление. Освен това те не са се обърнали за съдействие към Омбудсмана или медиатора на община Пазарджик. Нито са завели производство за обезщетение за вреди по ЗОДОВ във връзка със забавеното изпълнение, в края на което е могло да им бъде присъдено обезщетение за евентуални нови нарушения на правата им.

26. Жалбоподавателите не са съгласни.

2. Оценката на Съда

(а) Компетентността *ratione materiae* на Съда

27. Съдът първо трябва да разгледа въпроса дали е компетентен *ratione materiae* да разглежда оплакванията на жалбоподателите.

(i) *Общи принципи*

28. Съдът повтаря, че ролята на Комитета на министрите в надзора върху изпълнението на решенията на Съда не означава, че мерките, предприети от ответната държава за отстраняване на нарушение, установено от Съда, не могат да повдигнат нов въпрос, който не е решен от съдебното решение и като такъв, е предмет на нова жалба, която може да бъде разгледана от Съда (виж *Асоциация срещу животински фабрики в Швейцария (VgT) срещу Швейцария* (№ 2) [ГК], № 32772/02, § 62, ECHR 2009, с допълнителни препратки).

29. На това основание Съдът установи, че е компетентен да разглежда оплаквания в редица последващи дела, например когато националните власти са извършили ново вътрешно разглеждане на делото чрез прилагане на едно от решенията на Съда, независимо дали чрез възобновяване на производството (виж *Емре срещу Швейцария* (№ 2) № 5056/10, 11 октомври 2011 г.) или чрез образуване на изцяло нов набор от вътрешни производства (виж *Обединената Македонска Организация Илинден– ПИРИН и други срещу България* (№ 2), № 41561/07 и № 20972/08, 18 октомври 2011 г., и *Лиу срещу Русия* (№ 2), № 29157/09, 26 юли 2011 г.).

30. В този контекст следва да се направи позоваване на критериите, установени в съдебната практика по отношение на член 35 § 2, буква б), с които жалба трябва да бъде обявена за недопустима, ако тя „е по същество същата като въпрос, който вече е бил разгледан от Съда... и не съдържа нова съответна информация“. Следователно Съдът трябва да провери дали жалбата, подадена пред него от жалбоподателите, се отнася по същество до същите лица, същите факти и същите оплаквания (виж *Асоциация срещу животински фабрики в Швейцария (VgT)*, цитирано по-горе, § 63, с допълнителна препратка).

(ii) *Прилагане на тези принципи по настоящото дело*

31. Съдът припомня, че жалбата се характеризира с твърдените в нея факти, а не с правните основания или аргументите, на които се позовава (виж, наред с други органи, *Радомиля и други срещу Хърватия* [ГК], № 37685/10 и № 22768/12, § 113, 20 март 2018 г.).

32. Доколкото оплакването на жалбоподателите може да се разбира като неизпълнение от българските власти на решението на Съда от 2013 г. (виж. параграф 21 по-горе), включително, че те активно са предприели стъпки за подкопаване на посоченото решение, Съдът подчертава че неговите решения са по същество декларативни и че е основна задача за съответната държава да избере, под надзора на Комитета на министрите, средствата, които да се използват за изпълнение на задълженията си по член 46 от Конвенцията, при условие че тези средства са съвместими със заключенията, изложени в решението на Съда (виж, наред с други

органи, *Йокалан срещу Турция* [ГК], № 46221/99, § 210, ECHR 2005-IV; *Брумареску срещу Румъния* (справедливо обезщетение) [ГК], № 28342/95, § 20, ECHR 2001-I; и *Скозари и Гюнта срещу Италия* [ГК], № 39221/98 и № 41963/98, § 249, ECHR 2000-VIII). Съдът няма юрисдикция да проверява дали една Договаряща страна е спазила задълженията, наложени ѝ от едно от решенията на Съда (виж *Васерман срещу Русия* (№ 2), № 21071/05, § 31, 10 април 2008 г., с допълнителна препратка).

33. От това следва, че оплакването в настоящата жалба относно неизпълнението от страна на националните власти на решението на Съда от 2013 г. е въпрос към Комитета на министрите в контекста на неговия надзор върху изпълнението на решенията на Съда (виж, по подобен начин, *Егмез срещу Кипър* (РД), № 12214/07, §§ 49-50, 18 септември 2012, с допълнителни препратки). Това оплакване попада извън юрисдикцията на Съда и следователно е несъвместимо *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъла на член 35 § 3. То трябва да бъде отхвърлено в съответствие с член 35 § 4 от Конвенцията.

34. След това Съдът трябва да определи дали е компетентен *ratione materiae* да разгледа оплакването на жалбоподателите относно новите събития, настъпили след октомври 2013 г., докато изпълнението на решението на Съда от 2013 г. се е наблюдавало съгласно член 46 от Комитета на министрите (сравнете с *Васерман*, цитирано по-горе, § 31). Съдът повтаря във връзка с това, че правомощията, предоставени на Комитета на министрите с член 46 от Конвенцията, не посягат на случаите, когато Съдът трябва да се занимава със съответната нова информация в контекста на нова жалба (виж *Лиу*, цитирано по-горе, § 65, с допълнителни препратки). В конкретния контекст на твърдения за продължаващо нарушение на правото по Конвенцията, след приемане на решение, в което Съдът е установил нарушение на това право през определен период, не е необичайно Съдът да разгледа втора жалба относно нарушение на същото право през следващия период (виж *Васерман*, цитирано по-горе, § 33, с допълнителни препратки).

35. Повтаряйки, че Конвенцията има за цел да гарантира права, които не са теоретични или илюзорни, а практически и ефективни (виж, наред с други органи, *Муски срещу Италия* [ГК], № 64699/01, § 84, ECHR 2006-V (извлечения)), Съдът намира, че не е възпрепятстван да разгледа настоящото оплакване на жалбоподателите, въпреки че Комитетът на министрите не е завършил своя надзор върху изпълнението на решението на Съда от 2013 г. от българските власти (виж, *mutatis mutandis* и например, *Лиу*, цитирано по-горе, § 65 и *Мехеми срещу Франция* (№ 2), № 53470/99, §§ 52-56, ECHR 2003-IV).

36. По-специално, оплакването се отнася до нов период, който не е обхванат от решението на Съда от 2013 г., и поредица от събития, настъпили след октомври 2013 г. Въпреки че тези събития могат да се

разглеждат като свързани с изпълнението на решението на Съда от 2013 г., те са нови по отношение на стъпките за изпълнение, които са предмет на това решение, и са последвали тях (равнете, *mutatis mutandis*, *Морейра Ферейра срещу Португалия* (№ 2) [ГК], № 19867/12, § 54, 11 юли 2017 г., и *Обединената Македонска Организация Илинден – ПИРИН и други*, цитирано по-горе, § 64).

37. Освен това оплакването на жалбоподателите се отнася до съвместимостта на действията, предприети от властите през новия период, с изискванията на член 6 § 1 от Конвенцията и член 1 от Протокол № 1. При това положение Съдът намира, че оплакването може да бъде разгледана отделно от аспектите, свързани с изпълнението на решението на Съда от 2013 г (виж, по подобен начин, *Морейра Ферейра*, цитирано по-горе, § 54). Съответно, Съдът счита, че оплакването пред него се отнася до отделна ситуация, съдържаща релевантна нова информация, свързана с въпроси, които не са разрешени с това съдебно решение, а именно позицията на жалбоподателите през периода след октомври 2013 г (сравнете, *mutatis mutandis*, *Мехеми*, § 43, и *Обединената Македонска Организация Илинден – ПИРИН и други*, § 64, и двете цитирани по-горе).

38. От това следва, че тъй като оплакването на жалбоподателите се отнася до допълнителен период, през който националните решения в тяхна полза остават неизпълнени и дори са били нарушени, то не е било разгледано преди това от Съда (виж, по подобен начин, *Васерман*, цитирано по-горе, § 37). С оглед на гореизложеното Съдът намира, че е компетентен да разгледа оплакването на жалбоподателите относно действията, предприети от националните власти в контекста на изпълнението на окончателните национални съдебни решения, доколкото тези действия отпадат след разглеждания период в решението на Съда от 2013 г. (виж, *a contrario*, *Купингер срещу Германия*, № 62198/11, §§ 87-92, 15 януари 2015 г.), като този период е до октомври 2013 г. (виж *Стоянов и Табаков срещу България*, № 34130/04, § 44, 26 ноември 2013 г.). Възражението на правителството относно приложимостта на член 6 от Конвенцията (виж параграф 23 по-горе) и следователно относно липсата на юрисдикция *ratione materiae* по отношение на новите развития на национално ниво след 2013 г., следователно трябва да бъде отхвърлено.

(b) Други въпроси относно допустимостта

39. Съдът отбелязва, че тъй като настоящата жалба се отнася до продължителна липса на изпълнение на окончателни национални съдебни решения, ситуацията, за която е оплакването, е продължаваща. Съответно шестмесечният период започва да тече наново всеки ден и по принцип едва когато тази ситуация приключи, шестмесечният период всъщност започва да тече (виж, наред с много други органи, *Мокану и*

други срещу Румъния [ГК], № 10865/09 и 2 други, § 261, ECHR 2014 (извлечения)). Следователно не може да се каже, че жалбоподателите, които са подали жалбата си на 8 септември 2014 г., са подали въпросното оплакване извън шестмесечния срок.

40. По отношение на възражението за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита (виж параграф 25 по-горе), Съдът припомня общите принципи, установени по делото *Вучкович и други срещу Сърбия* ([ГК] (предварително възражени), № 7153/11 и 29 други, §§ 69-77, 25 март 2014 г.) и установява следното: Първо, жалбоподателите не са сред субектите, които имат право по Закона за местното самоуправление да искат свикване на общинския съвет, който да гласува по искането им за провеждане на процедура по приватизация (виж параграф 20 по-горе). Второ, що се отнася до потенциално оплакване, което жалбоподателите биха могли да подадат пред Омбудсмана или медиатора, Съдът многократно е постановил, че такива оплаквания не са ефективно средство за защита, тъй като не е отворено за жалбоподателя да се оплаква директно пред съда (виж, наред с други органи, *Таназа срещу Молдова* [ГК], № 7/08, § 122, ECHR 2010).

41. На трето място, по отношение на иск за обезщетение за вреди по ЗОДОВ, Съдът отбелязва, че и двамата жалбоподатели са търсили и са получили обезщетение за неимуществени вреди по ЗОДОВ. Основанието за възлагането обаче не е липсата на изпълнение на окончателните национални съдебни решения в тяхна полза, а отмяната на решенията на съвета от ноември и декември 2013 г. като незаконосъобразни (виж параграф 18 по-горе). Следователно, тъй като предметът на тези иски не е обезщетение за вреди в резултат на липса на изпълнение, те не могат да осигурят подходящо обезщетение на жалбоподателите въпреки присъденото им такова (сравнете *Стоянов и Табаков*, цитирано по-горе, § 104). Като се има предвид, че оплакването на жалбоподателите се отнася до неизпълнението на национални съдебни решения, в съответствие с които правителството е било длъжно да проведе процедура по приватизация, Съдът намира, че при конкретните обстоятелства от тях не се изисква да предявяват допълнителни иски за обезщетение за вреди. Освен това Съдът отбелязва, че в периода, разгледан от Съда в неговото решение от 2013 г., жалбоподателите са търсили обезщетение за вреди в резултат на липса на изпълнение на окончателните съдебни решения, но без успех (виж *Стоянов и Табаков*, цитирано по-горе, §§ 33-38). Правителството не се е позовало на съдебна практика на националните съдилища, показваща ефективността на това средство за защита през периода след октомври 2013 г.

42. И накрая, що се отнася до въпроса дали жалбоподателите биха могли да твърдят, че са били жертви на нарушение на Конвенцията, като се има предвид, че не е имало отказ за изпълнение на окончателните

съдебни решения в тяхна полза (виж параграф 23 по-горе), Съдът намира, че този въпрос е тясно свързан с основателността. Поради това нарежда да бъде присъединен по същество.

(с) Заключение по отношение на допустимостта

43. Съдът съответно отхвърля възраженията на правителството относно допустимостта на оплакването.

44. Освен това Съдът отбелязва, че това оплакване не е нито явно необосновано, нито недопустимо на други основания, изброени в член 35 от Конвенцията. Следователно то трябва да бъде обявено за допустимо.

В. По същество

1. Доводи от страните

45. Жалбоподателите твърдят, че оплакването им се отнася до липсата на изпълнение на националните съдебни решения през периода след този, разгледан в решението на Съда от 2013 г. Съответните органи не само не са действали в съответствие с тези съдебни решения, но вместо това са предприели поредица от действия в противоречие с решенията. Това е довело до нови нарушения на Конвенцията по отношение на новия период, идентифициран по-горе.

46. Правителството заявява, че Съдът вече е констатира нарушения на Конвенцията във връзка с горепосоченото оплакване, че изпълнението все още е възможно и че жалбоподателите имат сродни права, признати на национално ниво.

2. Оценката на Съда

47. Общите принципи по отношение на неизпълнението или забавеното изпълнение на окончателни съдебни решения са изложени в решенията на Съда по делото *Бурдов срещу Русия* (№ 2) (№ 33509/04, §§ 65-70, ECHR 2009), *Юрий Николаевич Иванов срещу Украйна* (№ 40450/04, §§ 51-54, 15 октомври 2009 г.) и *Стоянов и Табаков* (цитирано по-горе, §§ 77-78). Същността на тези принципи е, че изпълнението на решение, постановено от който и да е съд, трябва да се разглежда като неразделна част от „съдебния процес“ за целите на член 6 и следователно неоправдано голямо забавяне на изпълнението на обвързващо съдебно решение може да наруши тази разпоредба на Конвенцията. Съдът повтаря, че „иск“ може да представлява „притежание“ по смисъла на член 1 от Протокол № 1, ако е достатъчно установен, за да бъде изпълним (виж, наред с други органи, *Бурдов срещу Русия*, № 59498/00, § 40, ECHR 2002-III).

48. Съдът отбелязва, че в настоящия случай жалбоподателите, в който е постановил две окончателни съдебни решения в тяхна полза, които не са били изпълнени, са завели производство по съдебен контрол за оспорване на решенията на съвета от 2013 г., с които съветът е открил нова процедура за приватизация по новата закон. В три отделни производства съдилищата постановяват в полза на жалбоподателите и отменят решенията на съвета от 2013 г. като незаконосъобразни (виж параграф 9 по-горе). Освен това жалбоподателите пишат до кмета, като го уведомяват за факта, че ако къщата бъде продадена на трета страна, това би направило невъзможно изпълнението на окончателните национални решения, въз основа на които съветът е бил задължен да предложи на жалбоподателите възможността за закупуване на офиса при преференциални условия (виж параграф 10 по-горе). Въпреки всички тези действия на жалбоподателите, през март 2014 г. органите сключват договор с трето лице за продажба на къщата, в която се намира въпросният офис (виж параграф 13 по-горе). Така към момента, когато жалбоподателите подават настоящата жалба пред Съда, през втората половина на 2014 г., изпълнението на националните решения в тяхна полза изглежда невъзможно, тъй като въпросният имот е продаден на трето лице.

49. Въпреки че продажбата на къщата в крайна сметка е анулирана (виж параграф 14 по-горе), органите продължават да предприемат стъпки, насочени не към изпълнение на националните решения, а към прекратяване на договора за наем на втория жалбоподател и към изгонването му от въпросния офис (виж параграф 15 по-горе). Вторият жалбоподател води още едно отделно съдебно производство, в края на което съдилищата нареждат на кмета да се въздържа от прекратяване на договора му за наем (виж параграф 16 по-горе). Когато свързаните с това действия на общинските власти са опровергани в съда, изглежда, че те са спрели комуналните услуги в имота (виж параграф 17 по-горе).

50. Съдът намира, че жалбоподателите имат оправдано очакване, следователно „притежание“ по смисъла на член 1 от Протокол № 1, състоящо се в правото да им бъде предложена възможност за закупуване на въпросния офис при преференциалните условия от Закона за приватизацията от 1992 г (сравнете с *Велкова срещу България*, № 1849/08, § 42, 13 юли 2017 г.). Правителството изтъква довода, че изпълнението все още е възможно (виж параграф 46 по-горе). Като взема предвид този довод, Съдът отбелязва все пак, че жалбоподателите, не по тяхна вина и въпреки безброй допълнителни правни действия, в които активно са участвали, са продължили да понасят последиците от ситуация, в която окончателните съдебни решения в тяхната полза не са били изпълнени още няколко години след решението на Съда от 2013 г. Съдът приема, че изпълнението на решението в настоящия случай изисква предприемане на стъпки, които

отнемат повече време, отколкото налагането на обикновено задължение от страна на органите да платят парична сума. Въпреки това, той намира, че периодът на неизпълнение, продължил между ноември 2013 г. и най-малко 7 януари 2021 г., като последната дата е датата на представяне от страна на правителството на техните допълнителни становища по случая, надвишава всяка разумност. То представлява повече от седем години продължителна липса на прилагане. Въпреки че в настоящото решение Съдът не е загрижен за периода на неизпълнение, натрупан преди октомври 2013 г., той съзнава, че е бил достатъчно дълъг, за да установи нарушение на член 6 § 1 и на член 1 от Протокол № 1 от Конвенцията в своето решение от 2013 г.

51. Както многократно се посочва в по-ранната си съдебна практика, правото на съд по член 6 § 1 от Конвенцията би било илюзорно, ако вътрешната правна система на договарящата държава позволява окончателно, обвързващо съдебно решение да остане недействащо в ущърб на една страна (виж, например, *Хорнсби срещу Гърция*, 19 март 1997 г., § 40, *Доклади за присъди и решения 1997-II*). Ефективната защита на страните в съдебния просец и възстановяването на законността предполагат задължение от страна на административните органи да се съобразят с окончателното решение, постановено от националния съд. Когато административните органи отказват или не спазват, или дори забавят да направят това, гаранциите, с които се ползват страните по делото съгласно член 6 по време на съдебната фаза на производството, се оказват лишени от цел (виж *Дадяни и Мачабели срещу Грузия*, № 8252/08, § 44, 12 юни 2012 г., с допълнителни препратки). Освен това невъзможността за жалбоподателите в настоящия случай да получат изпълнението на окончателните съдебни решения, в резултат на повторни действия на съвета, насочени към невъзможност за изпълнението, са допълнителни примери за „особена недобросъвестност“ на съвета (виж *Стоянов и Табаков*, цитирано по-горе, § 84) и представляват неоправдана намеса в правото им на мирно ползване на притежанието си.

52. Съответно е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията и на член 1 от Протокол № 1. Следователно Съдът отхвърля предварителното възражение на правителството (виж параграф 42 по-горе) в смисъл, че жалбоподателите не могат да твърдят, че са жертви на нарушение на Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

53. Жалбоподателите също се оплакват от липсата на ефективно вътрешноправно средство за защита по отношение на тяхното оплакване. Те се позовават на член 13 от Конвенцията, който гласи следното:

РЕШЕНИЕ „СТОЯНОВ И ТАБАКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“ (№ 2)

“Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в [тази] Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти ...”

54. Съдът отбелязва, че това оплакване е свързано с разглежданото по-горе и поради това също трябва да бъде обявено за допустимо.

55. Независимо от това, като взе предвид своето заключение по член 6 § 1 от Конвенцията и член 1 от Протокол № 1 (виж параграфи 51 и 52 по-горе), Съдът счита, че не е необходимо да го разглежда отделно.

III. ДРУГИ ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА КОНВЕНЦИЯТА

56. Жалбоподателите също се оплакват, съгласно член 6 § 1 от Конвенцията, че съдилищата не са разгледали оплакването им, че условията на новата процедура по приватизация са ги дисквалифицирали. И накрая, първият жалбоподател се оплаква по член 8 от Конвенцията, без допълнително да обосновава това оплакване.

57. Съдът отбелязва, че националните съдилища са разгледали оплакванията на жалбоподателите за оспорване на решенията на съвета от 2013 г. и са отменили тези решения като незаконни (виж параграф 9 по-горе). При това съдилищата установяват, че с откриването на нова приватизационна процедура съветът е пренебрегнал окончателните съдебни решения в полза на жалбоподателите, въз основа на които е бил задължен да пристъпи към процедура по приватизация съгласно Закона за приватизация от 1992 г. Съответно, свързаната жалба на жалбоподателите трябва да бъде обявена за недопустима като явно необоснована съгласно член 35 § 3 (а) от Конвенцията и трябва да бъде отхвърлена съгласно член 35 § 4.

58. Накрая, Съдът отбелязва, че оплакването на първия жалбоподател по член 8 от Конвенцията е напълно необосновано. Съответно то е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено в съответствие с член 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията.

IV. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

59. Член 41 от Конвенцията гласи:

“Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.”

A. Вреда

60. Първият жалбоподател иска обезщетение за неимуществени вреди от 15 000 евро (EUR), иска приемане на законодателни промени и

да бъде обявен за собственик на половината от въпросния офис и да му бъде присъдено допълнително обезщетение от 2 125 евро.

61. Вторият жалбоподател е пропуснал да предяви иск за обезщетение за вреди в определения срок, без да иска удължаване.

62. Правителството твърди, че искът на първия жалбоподател за обезщетение за вреди е прекомерно висок и неоправдан. Те също така посочват, че на втория жалбоподател не трябва да се присъжда обезщетение, тъй като той не е предявил количествен иск по отношение на нанесени вреди, нито свързани подкрепящи документи.

63. Съдът намира, че тъй като вторият жалбоподател не е предявил иск за обезщетение за вреди в определения период, Съдът не е призован да му присъди каквото и да било.

64. Съдът счита, че първият жалбоподател трябва да е претърпял фрустрация, страдание и безпокойство поради твърде дългата липса на изпълнение, обсъдена по-горе. Съответно, Съдът му присъжда 3600 евро за неимуществени вреди, плюс всички данъци, които може да бъдат начислени.

65. Съдът счита, че тъй като изпълнението на националните решения остава възможно, въпросът за прилагането на член 41 не е готов за решаване, доколкото се отнася до имуществените вреди, претърпени от първия жалбоподател. Съдът отбелязва възможността за споразумение между ответната държава и първия жалбоподател (Правило 75 § 1 от Правилника на Съда). Съответно, Съдът запазва този въпрос и приканва правителството и първия жалбоподател да го уведомят в рамките на шест месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, за всяко споразумение, което могат да постигнат.

В. Разходи и разноски

66. Жалбоподателите не претендират разходи и разноски, направени пред Съда и съответно Съдът не е призован да присъжда каквото и да било в това отношение.

С. Лихва за забава

67. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПОРАДИ ТЕЗИ ПРИЧИНИ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Обединява* по същество възражението на правителството за липса на статут на жертва и го *отхвърля*;

2. *Обявява* оплакванията относно продължителното неизпълнение след октомври 2013 г. на окончателните национални съдебни решения в полза на жалбоподателите, съгласно член 6 § 1 от Конвенцията и член 1 от Протокол № 1, както и относно липсата на свързано ефективно средство за защита, съгласно член 13 от Конвенцията, за допустими, а останалата част от жалбата за недопустима;
3. *Приема*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията и на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията;
4. *Приема*, че не е необходимо да се разглежда отделно жалбата по член 13 от Конвенцията;
5. *Приема*
 - (а) че ответната държава трябва да заплати на първия жалбоподател, в рамките на три месеца от датата, на която съдебното решение стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, 3 600 евро (три хиляди и шестстотин евро), плюс всеки данък, който може да бъде начислен по отношение на неимуществени вреди, който трябва да бъде конвертиран във валутата на ответната държава по курса, приложим към датата на споразумението;
 - (б) че от изтичането на гореспоменатите три месеца до изплащането се дължи проста лихва върху горната сума в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка през периода на просрочие плюс три процентни пункта;
6. *Приема*, че въпросът за прилагането на член 41 не е готов за решаване, доколкото се отнася до имуществени вреди, претърпени от първия жалбоподател и съответно:
 - (а) *запазва* споменатият въпрос;
 - (б) *приканва* правителството и първия жалбоподател да уведомят Съда в рамките на шест месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, за всяко споразумение, което могат да постигнат;
 - (с) *запазва* допълнителната процедура и делегира на председателя на камарата правомощието да определи същото, ако е необходимо;
7. *Отхвърля* останалата част от иска на първия жалбоподател за неимуществени вреди.

РЕШЕНИЕ „СТОЯНОВ И ТАБАКОВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ“ (№ 2)

Съставено на английски език и нотифицирано писмено на 7 декември 2021 г. в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

{signature_p_2}

Илсе Фрайвирт
Заместник секретар

Тим Ейке
Председател